

q̄s furtim suſulerūt, reſoſuerūt vitulos & neos deauratos. Vñ cum vituli deaurati exportati fuerūt, gaudebāt q̄ furti eorū māſit occultum. Iſud, vt reſert Hieroſ. dicūt Hebræi. Exultauerunt ergo zditui in gloria eius. In auro q̄ vitulus tam precioſe & glorioſe erat format⁹. Vel, in gloria eius, i. in auro vitulo qd̄ fuit gloria populi. [quia migravit ab eo, i. q̄ vitulus receſſit à populo ſecundum populi æſtimationē. putabāt em̄ aureum vitulum ſublātū, & ad Aſſyrios miſſum. ſiquidē & ipſe vitulus deauratus in Aſſur delatus eſt munus regi vltori] i. regi Aſſyriorū: trāſmiſſus eſt à rege Iſrael pro munere, qui rex Aſſyriorū dicit vltor, quia fecit vindictā in regē Syriæ, impugnantem regem Iſrael. Legit autē 4. Reg. 15. q̄ Manahē rex Iſrael miſit Phul regi Aſſyriorū mille argētī talēra, vt ſibi praberet auxilium, inter q̄ alig dicunt vitulos ſdictos fuiſſe directos. [Cōfuſio Ephraim] i. regē Iſrael, q̄ dicitur Ephraim, qm̄ primus rex decē tribuū fuerat Eſſrat⁹. [capiet] i. operiet & implebit [t̄ cōſundet in Iſrael in voluntate ſua] i. in eo q̄ fecit ſecundū pprium placitum, nō ſecundū Deum, pcurando videlicet ſibi auxiliū imp̄i regis per miſſionē ſacrilegorū donorū. Cū em̄ rex Aſſyriorū cognouiſſet, q̄ vituli non eſſent aurei, ſed deaurati forinſecus, iratus eſt viciemēter, putās fraudem à rege, nō à ſacerdotibus, factā, ſcripſit q̄ regi Iſrael qd̄ factum fuit: q̄ audito, confuſus eſt, & inde magis diſplicuit, vnde placere ſperauit. Porro contra hāc expoſitionē quidā multipli- citer arguit. Primo, q̄ videt ſatis extorta, Secundo, nā coniunctio q̄, exprimit cauſam dicti præcedētiſſed qd̄ dictū eſt, q̄ luxit populus eius, non eſt cauſa q̄ habitatores Samarię co- lebant vitulos. Terrio, qm̄ dictum illud de furto & deauratione vitulorū, videtur conſictum, eo q̄ R. Salomon inde nil reſerat. Dicit ergo in Hebræo ſic haberi Ad vacca Bethauen timuerunt habitatores Samariæ, i. propter abſportationē vituli aurei ad regem Aſſyriorum, timuerunt habitatores Samariæ, ne propter inhonorationē hanc vituli aliqd̄ mali eis accideret. Noſter autē trāſlator videt credidiſſe, q̄ timor iſte fuerit reuerētiæ: ideo pro timuerūt, trāſtulit coluerunt. Sed dicēdum, q̄ expoſitio S. Hieronymi, atq̄ trāſlatio eius, ſint veri: nec ad improbationē expoſitionis eius ſufficit ſimpliciter dicere, q̄ videt extorta ex prædictis etiā conſtat, q̄ non ſit extorta, ſed textui conſona: propter qd̄ gloſſa & Beda, & alię cōmuni- ter eam ſequuntur. Ad ſecundū argumentū dicēdum, q̄ coniunctio quia, non ſemper in ſcri- pturis dicit cauſam à priori, quæ eſt cauſa rei, ſed ſæpe denotat cauſam à poſteriori, quæ eſt cauſa ſigni, ſicut in Pſalmo: Conſitebor nomini tuo dñe, qm̄ bonum eſt, qm̄ ex omni tribu- latione eripuisti me. Non etiā dicit ſemper cauſam dicti præcedentiſ, ſed ſubinde exprimit cauſam dicti ſequentiſ, vt in illo Hieremix: Quia ſulte egerunt paſtores, propterea ois grex eorū diſſipatus eſt. Item q̄ in Pſalmo: Quia melior eſt dies vñ in atrijs tuis ſuper millia, elegi abiectus eſſe in domo Dei mei. Itaq̄, Quia hoc loco notat cauſam à poſteriori, vt lucet ex elucidatione inducta. Ad tertiuū dico, q̄ nequaq̄ putare debemus, B. Hieronymū dictū illud de furto & deauratione vitulorū finxiſſe, nec diceret hoc aſſeri ab Hebræis, niſi de hoc certus fuiſſet, q̄ ſapiffime cōtulit cum Hebræis. Nec ſequitur: R. Salomon non dicit hoc, ergo non eſt. Præterea translatio Hieronymi hoc loco bona eſt, & Hebræicæ conſona veritati, immo translatio LXX. interpretum magis conſonat translationi Hieronymi, q̄ literæ, quam præ- dictus adſtruit in Hebræo haberi. Sic em̄ trāſtulerunt LXX. Apud vitulum domus On mor- rabantur, qui habitabant in Samaria. Per hoc nanq̄, q̄ dicunt eos eſſe moratos apud vitu- lum domus On, i. Bethauen, datur intelligi q̄ cultui idoli inſiſtebant. Vex eſſe poteſt, q̄ dictio Hebræica ſit æquiuoca ad Timuerūt & Coluerūt. [Transire fecit Samaria regē ſuum] i. decē tribus per idololatriā meruerūt regnū ſibi auferri, & regē ſuū tranſire, i. deſicere, ita q̄ nullū de cetero regē habent. Poteſt quoq̄ ſpecialiter accipi de vltimo rege eorū Oſee, quem fecerūt ſecū tranſire in manus hoſtiles, per hoc, q̄ conſiliū eius abiecerunt, non eūdo in Hieruſalē ad ſacrificandum dño, præſertim q̄ & ipſe Oſee aliunde peccauit, quantum minus q̄ prædeceſſores eius. [quaſi ſpumam ſuper faciem aquæ] i. viriliter atq̄ celeriter, ſicut ſpuma eſt res vilis, & cito diſcurret ac diſſoluitur, currendo in ſuperficie aquæ. [t̄ diſperdent] i. ab Aſſyrijs deſtruentur excella idoli. i. loca ſublimia, in q̄bus idola coluerūt, quod idolum fuit [peccatum Iſrael] i. materia maximi peccati Iſraelitarum, qui in vitulorum aliorūq̄ adora- tione deorum grauiffime peccauerunt. [clappa & tribulus] i. herbæ inſructuoſæ ſponte na- ſcentes, videlicet ſpinæ, vepres, vti cæ &c. [aſcendent ſuper aras eorum] id eſt, ſuper loca altarium ſacrilegorum ab Aſſyrijs deſtructorum, per quod inſinuat longa deſolatio ter- ræ. [Et dicent] captiuitate iam inſtante, præ vehementi pauore [montibus, operite nos, & collibus, cadite ſuper nos. Iper quod innuitur, q̄ magis optabant mori ſubita morte, quā peccata q̄ illata. Hoc quoq̄ dixerunt Iudæi tempore captiuitatis ſuz ab exercitu Romano- rum, quem ad modū Chriſtus baiulans ſibi crucem prædixit: Tunc incipient montib⁹ di- cere, Cadite ſuper nos &c. [Ex diebus Gabaa] i. à tēpore quo filij Beniamin in Gabaa ciuitate ſua ſcleratiſſime oppreſſerūt vxorē Leuitę. [peccauit Iſrael] i. duodecim tribus, nō quia pec- catum